

ტრანსნაციონალური კომპანიები და გლობალიზებული ეკონომიკა

რეზიუმე

გიორგი კოზმავა

სტუ-ს დოქტორანტი
E-mail: barata49@mail.ru

სტატია ეძღვნება ტნკ-ები უზარმაზარ როლს მსოფლიოს მოწინავე ქვეყნებში. ავტორი თვლის, რომ კაპიტალის მოძრაობის მასშტაბური ლიბერალიზაცია და დერეგულირება ქმნის საფუძველს ეკონომიკის გლობალიზაციისთვის, რაც უზრუნველყოფილია საინფორმაციო და სატელეკომუნიკაციო ტექნოლოგიებით. გარდა ამისა, ავტორს მიაჩნია, რომ გლობალიზაციის რეალურ სუბიექტებს ტნკ-ები წარმოადგენენ, რადგან ამ პროცესის ბუნება და განვითარების მიმართულებები განისაზღვრება მსოფლიო ბაზარზე ტნკ-ების ქცევითა და სტრატეგიებით.

ავტორს ასკვნის, რომ გლობალური ეკონომიკის პირობებში ის ქვეყნები აღწევენ წარმატებას, რომლებიც ახერხებენ ტექნოლოგიასა და კაპიტალს შორის სინერგიული ეფექტის მიღწევას. საქართველომ უნდა გაზარდოს მონაწილეობა გლობალურ საწარმოო და გასაღების ქსელებში. მაღალტექნოლოგიურ და სპეციალიზებულ დარგებში მიზანშეწონილია გლობალურ კომპანიებთან ალიანსების შექმნა.

საკვანძო სიტყვები

ფინანსური გლობალიზაცია
სინერგიული ეფექტი
ტრანსნაციონალური კორპორაცია

შესავალი

სახელმწიფო წლების განმავლობაში აქტიურად უწყობდა ხელს ადგილობრივ ფირმებს, რომ გარდაქმნილიყვნენ ტნკებად და ერთგვარი ბალანსი ყოფილიყო დაცული უცხოური ტნკების სინგაპურში წარმომადგენლობასა და მისი ტნკების საზღვარგარეთ წარმომადგენლობას შორის. სწორედ ამიტომ სინგაპურის ტნკებმა საკმაოდ მაღალი რეიტინგი მოიპოვეს განვითარებადი ქვეყნების უდიდეს ტნკებს შორის. UNCTAD-ის მიხედვით, განვითარებადი ქვეყნების 100 უდიდეს ტნკს ბაზირების ქვეყანაა სინგაპური. სინგაპურში ტნკები დომინირებენ ისეთ დარგებში, როგორებიცაა ქიმიური მრეწველობა, ელექტრონიკა და სამედიცინო საქონელი, ოპტიკური წარმოება. ქვეყანამ წარმატებულად განახორციელა როგორც უცხოური ტნკების ინტეგრირება ადგილობრივ ეკონომიკაში, ასევე, ეროვნული კომპანიების განვითარება, რომელთაც აქვთ პოტენციალი, რომ გადაიქცნენ გლობალურ კომპანიებად.

1. ტრანსნაციონალური კომპანიები და მათი როლი გლობალიზებულ ეკონომიკაში

ტნკები უზარმაზარ როლს ასრულებენ უდიდესი ეკონომიკური ძალაუფლების მქონე ქვეყნის, აშშ-ს, ეკონომიკაში. აშშ ლობალ ოლიგუქის გლობალიზაციის ინდექსის მიხედვით წლების განმავლობაში პირველ ათეულშია წარმოდგენილი. მის ეკონომიკაში დიდია როგორც აშშ-ში ბაზირებული ტნკების უცხოური ოპერაციების წილი, ასევე, უცხოური ტნკების მიერ აშშ-ში განხორციელებული ოპერაციების მნიშვნელობა. თუმცა, უნდა ითქვას, რომ მისი ეკონომიკის უდიდეს წილს სწორედ იმ ტნკების ადგილობრივი და საზღვარგარეთული საქმიანობა შეადგენს, რომელთა ბაზირების ქვეყანაა აშშ. ეკონომიკური ანალიზის ბიუროს მონაცემებით, მათ მიერ შექმნილი დამატებული ღირებულება აღწევს 3 ტრლნ დოლარს. ამ კომპანიების მიერ დასაქმებულია 23,4 მლნ ადამიანი. მათი წილი დიდია აშშ-ს საქონლით საერთაშორისო ვაჭრობაში. 2014 წელს აშშ-ს დედა კომპანიებისა და მათი ფილიალების მიერ განხორციელებული ექსპორტი შეადგენდა აშშ-ს მთლიანი ექსპორტის 57%-ს. ხოლო იმპორტის წილი, რომელიც დაკავშირებული იყო ტნკების ოპერაციებთან, იყო 37%. აშშ-ს ტნკების უცხოური ფილიალების უდიდესი ნაწილი განლაგებულია მაღალშემოსავლიან ქვეყნებში. მიმდებ ქვეყნებში აშშ-ს ტნკების მიერ შექმნილი დამატებული ღირებულება დაახლოებით შეადგენს მათი მშპ-ს 1,5%-დან 5%-მდე. თუმცა არის ქვეყნები, სადაც ეს მაჩვენებელი გაცილებით დიდია. მაგალითად, ირლანდიაში 18%, სინგაპურში 13,2%¹. ცხრილში მოტანილია მონაცემები, რომლებიც ნათელს ხდის აშშ-ს ტნკების უცხოური ფილიალების მიერ განხ-

ორციელებული ეკონომიკური საქმიანობის მნიშვნელობას.

გლობალიზაციის მაღალი მაჩვენებლის მქონე ქვეყნების (აშშ, სინგაპური, ჰონ-კონგი და სხვა) ეკონომიკებში ტნკ-ების როლი საკმაოდ მნიშვნელოვანია. აღსანიშნავია, რომ ჩ -ის გლობალიზაციის მაჩვენებლები წარმოადგენს საკმაოდ კარგ მეთოდოლოგიურ ჩარჩოს არა მხოლოდ ცალკეული ქვეყნის გლობალიზაციის სიღრმის დასადგენად, არამედ ამ პროცესში ტნკ-ების მონაწილეობის მასშტაბებისა და როლის შეფასებისთვის. ამ მიზნით გამოყენებული უნდა იყოს დედა კომპანიებისა და შვილობილი კომპანიების მიერ განხორციელებული ყველა სახის ოპერაციების მაჩვენებლები. ეს ოპერაციები უკავშირდება საქონლითა და მომსახურებით ვაჭრობას, კაპიტალისა და ტექნოლოგიების მოძრაობას. ამიტომ ტნკ-ების როლის გაანალიზება თითოეული ამ ელემენტის მიხედვით მოგვცემს შესაძლებლობას შევაფასოთ მათი, როგორც ეკონომიკის გლობალიზაციის მამოძრავებელი ძალების, მნიშვნელობა. ამის გასაანალიზებლად დავეყრდნობით ისეთ მაჩვენებლებს, როგორებიცაა: ტნკ-ების აქტივები, მათ მიერ შექმნილი დამატებული ღირებულება, გაყიდვების მოცულობა, დასაქმება, ოპერაციების გეოგრაფიული მასშტაბი, ასევე, მათი სტრატეგიების თავისებურებები.

გლობალიზაციის პროცესში ყველაზე მეტი გავრცელება ჰპოვა ფინანსურ სფეროში. ფინანსური ნაკადების ლიბერალიზაცია და მათი მოცულობის ზრდა საერთაშორისო მასშტაბით ეკონომიკის გლობალიზაციის ყველაზე უფრო მკვეთრად გამოხატული ასპექტია. ტერმინის „ფინანსური გლობალიზაცია“ ფართოდ გამოყენება განაპირობა ფინანსური ლიბერალიზაციის პროცესის გაღრმავებამ და ცვლილებებმა, რომლებიც უკანასკნელ წლებში მსოფლიო ფინანსურ სისტემაში განხორციელდა. ფინანსური გლობალიზაცია აღნიშნავს პროცესს, რომლის მეშვეობით ხდება სხვადასხვა ქვეყნის ფინანსური ბაზრების, როგორც ერთი მთლიანის შეკავშირება. ფინანსური ლიბერალიზაცია ფინანსური გლობალიზაციის აუცილებელი პირობაა. ასევე, 46 მნიშვნელობა აქვს საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების როლსა და ფუნქციებს, თვისებრივ ცვლილებებს ფინანსურ სფეროში და ა. შ. ლიტერატურაში ერთმანეთისაგან ასხვავებენ „ფინანსურ გლობალიზაციას“ და „ფინანსურ ინტეგრაციას“. ფინანსური გლობალიზაცია არის აგრეგირებული ცნება, რომელიც გამოხატავს ტრანსსაზღვრული ფინანსური ნაკადების მეშვეობით გლობალური კავშირების

ზრდას. ფინანსური ინტეგრაცია კი აღნიშნავს ცალკეული ქვეყნების კავშირის საერთაშორისო კაპიტალის ბაზრებთან. 1 აქედან გამომდინარე, ზრდად ფინანსურ გლობალიზაციას წინ უძღვის ფინანსური ინტეგრაციის გაღრმავება. 1970-იანი წლებიდან დაიწყო ფინანსური სფეროს შიგა და გარე ლიბერალიზაცია, რასაც საფუძვლად დაედო მოსაზრება იმის შესახებ, რომ ეკონომიკური პოლიტიკის აღნიშნული მიმართულება ხელს შეუწყობს ფინანსური სექტორის ეფექტიან ფუნქციონირებას და ლიბერალიზაციის პროცესში ჩართული ქვეყნების ეკონომიურ ზრდას. კომპიუტერიზაცია, თანამგზავრული კავშირები იძლევა საშუალებას, რომ დაუყონებლივ გადაადგილდეს ფინანსური ინფორმაცია და განხორციელდეს გარიგება. ამან ძლიერ შეამცირა ტრანსაქციური ხარჯები და გახდა უმნიშვნელოვანი პირობა მსოფლიო ფინანსური ბაზრის განვითარებისა. სხვა ფაქტორი არის ფინანსური ინსტიტუტების მოქმედების გარემოს ცვლილება. კერძოდ, კაპიტალის ინტერნაციონალიზაციას ხელი შეუწყო ბრეტონ-ვუდსის სისტემის დაშლამ, რის შედეგადაც მოხდა წინათ ჩაკეტილი ეროვნული ფინანსური საზღვრების მოშლა და გაძლიერდა უცხოური კაპიტალის ექსპანსია ეროვნულ ბაზრებზე. მსოფლიოში განხორციელებული სავალუტო ოპერაციების მასშტაბები 1970 წ. 10-20 მლრდ დოლარიდან გაიზარდა 1,1 ტრლნ დოლარამდე 90-იანი წლების ბოლოსთვის. სწრაფად ფართოვდება კაპიტალის მსოფლიო ბაზარი და საერთაშორისო ფინანსური სისტემის აქტივები. საერთაშორისო სასესხო კაპიტალის ბაზრებზე (რესტის, პ. ინანციალ გლობალიზაციონ ანდ დეველპტიონ, 2013, გვ. 247) სესხების მოცულობის ზრდა ბოლო 10-15 წლის განმავლობაში 60%-ით აღემატებოდა საგარეო ვაჭრობის მოცულობას და 130%-ით მსოფლიო მშპ-ს ზრდას. ლიბერალიზაციის საერთო ტენდენციამ შექმნა ქვეყნიდან ქვეყანაში კაპიტალის თავისუფალი გადაადგილების შესაძლებლობები. მხედველობაშია მისაღები, რომ ფინანსური ლიბერალიზაციის ფაქტორივი დონე შეიძლება განსხვავდებოდეს ფორმალურად არსებულიაგან. მაგალითად, აფრიკის ზოგიერთი ქვეყანა აწესებს ძლიერ მცირე შეზღუდვებს კაპიტალის ოპერაციებზე, მაგრამ ამ ქვეყნებში კაპიტალის მნიშვნელოვანი შედინება არ აღინიშნება. მიუხედავად ამისა, საერთო სურათი განვითარებადი ქვეყნებისაკენ მიმართული კაპიტალის ნაკადების ზრდაზე მეტყველებს. ეს განპირობებულია მთელი რიგი ფაქტორებით. მათში შედის ამ ქვეყნების მიერ შიგა საფონ-

დო ბაზრების ლიბერალიზაცია, მასშტაბური საპრივატიზაციო პროგრამების განხორციელება. ფაქტორთა კიდევ ერთი ჯგუფი მოიცავს ბიზნეს-ციკლის პირობებს და ცვლილებებს მაკროეკონომიკურ პოლიტიკაში. გრძელვადიან პერიოდში მოქმედებს, აგრეთვე, ისეთი ფაქტორები, როგორიცაა ინსტიტუციური ცვლილებები. სსფ-ს ანალიზი მოწმობს, რომ მიუხედავად დროებითი კრიზისული მოვლენებისა და ბიზნეს-ციკლების დაცემისა, უკანასკნელი 20 წლის განმავლობაში მსოფლიო ეკონომიკაში მოქმედებდა ის სტიმულები, რომლებიც უბიძგებდა კაპიტალის ნაკადების გადაადგილებას განვითარებადი ქვეყნებისაკენ. 2 ფინანსური გლობალიზაციის პროცესში ყურადღებას ამახვილებენ რამდენიმე პრობლემაზე. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ფინანსური გლობალიზაციის გავლენის საკითხი განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკებზე, რადგან გლობალიზაციის პროცესის გაღრმავების მიუხედავად განვითარების დონეების დისპროპორციების დაძლევა არ მომხდარა.

2. ფინანსური გლობალიზაციის ზოგიერთი საკითხი

არსებობს თეორიული მოსაზრებები, რომ ფინანსურმა გლობალიზაციამ ხელი უნდა შეუწყოს ეკონომიკურ ზრდას სხვადასხვა არსების მეშვეობით, რომელთა ერთი ნაწილი პირდაპირ ზემოქმედებს ეკონომიკური ზრდის დეტერმინანტებზე, როგორებიცაა ქვეყნის შიგა დანახოების ზრდა, კაპიტალის ღირებულების შემცირება და მისი ხელმისაწვდომობის გაიოლება, ტექნოლოგიების გადაცემა, ეროვნული ფინანსური სექტორის განვითარება. არაპირდაპირი გავლენა აქვს ისეთ ფაქტორებს, როგორებიცაა წარმოების ზრდადი სპეციალიზაცია რისკების მართვის გაუმჯობესების გამო, მაკროეკონომიკური პოლიტიკის ღონისძიებების სრულყოფა, რასაც ხელს უწყობს გლობალიზაციის გავლენით კონკურენციის გაძლიერება. მეორეს მხრივ, აღნიშნული თეორიული შესაძლებლობების პრაქტიკული განხორციელება განვითარებად ქვეყნებში გარკვეული წინააღმდეგობებით ხასიათდება. მსოფლიო ბანკის გამოკვლევების მიხედვით, იმ ქვეყნებს, რომელთაც ფინანსური ლიბერალიზაციის გზა აირჩიეს, ჰქონდათ უფრო მაღალი ეკონომიკური ზრდის ტემპი, ვიდრე ნაკლებ ღია ეკონომიკის ქვეყნებს. თუმცა, აღნიშნული დროებითი მოვლენა თუ მყარი ტენდენცია, საბოლოოდ დასაბუთებული არ არის. გამოკვლევების უმრავლესობა მიიჩნევს, რომ პირდაპირი კავშირი

ფინანსურ გლობალიზაციასა და ეკონომიკურ ზრდას შორის არ არსებობს. უდიდესი მნიშვნელობა აქვს ისეთ ფაქტორებს, როგორიცაა ეკონომიკის მართვის ეფექტიანობა, კანონის პატივისცემა და სხვა. ყველა განვითარებადი ქვეყნის ვალუტა არაკონვერტირებადია მათ კი უხდებოდათ საგარეო გადასახდელების უცხოური ვალუტით გადახდა. აქედან გამომდინარე, მხოლოდ ქვეყნის საექსპორტო სექტორი პასუხობს იმ სტანდარტებს, რომელიც საერთაშორისო ანგარიშსწორებაში მოქმედებს. ეს თავისთავად ზღუდავს არა მხოლოდ ინტეგრაციის პროცესს, არამედ პრობლემებს წარმოშობს დაკრედიტების სფეროშიც. ეს უკავშირდება ქვეყნის უნარს სესხის უზრუნველსაყოფად გამოიყენოს საერთაშორისო დონეზე ლიკვიდურობის მქონე აქტივები. ამგვარი აქტივების მოპოვების წყარო ღარიბი ქვეყნებისათვის უმთავრესად არის საექსპორტო სექტორი. აქედან გამომდინარე, იმ ქვეყნებს, რომლებიც ორიენტირებული იქნებიან საექსპორტო სექტორის ზრდაზე, მეტად მიუწვდებოდათ ხელი გლობალურ ფინანსურ ბაზრებზე. ფინანსური გლობალიზაციის პირობებში იზრდება კრიზისების ალბათობა იმ უბრალო მიზეზის გამო, რომ რადგან ქვეყნებს შორის ფინანსური კავშირები გარდამავებულია, საზღვრებს მიღმა მოკვების გადაცემა ხდება უფრო სწრაფად. მეცნიერთა ერთი ნაწილი თვლის, რომ ქვეყნები, განსაკუთრებით კი ისინი, რომელთაც არ გააჩნიათ მყარი ინსტიტუტები და მაკროეკონომიკური სისტემა, ფრთხილად უნდა მოეკიდონ ფინანსური ინტეგრაციის გაღრმავების საკითხს. ერთმანეთისგან უნდა განვასხვავოთ საინვესტიციო კაპიტალი და სპეკულაციური კაპიტალი. ეს უკანასკნელი სულ უფრო მზარდ ზეგავლენას ახდენს არა მარტო განვითარებადი ქვეყნების ფინანსურ ბაზრებზე, არამედ ისეთ ქვეყნებზეც, როგორებიცაა იაპონია და ევროპის მთელი რიგი ქვეყნები. სპეკულაციური კაპიტალით განხორციელებული ოპერაციების მასშტაბები 30-ჯერ აჭარბებს ყოველდღიურად მსოფლიოში გაყიდულ საქონელსა და მომსახურებას. დღესდღეობით გამოიკვეთა ბანკების, სადაზღვევო კომპანიების, საინვესტიციო ფონდების გაერთიანების ტენდენცია გლობალურ ფინანსურ ჯგუფებად, რომლებიც არა მარტო ცდილობენ დაიპყრონ ყველა ფინანსური ბაზარი, არამედ მაქსიმალურად გააფართოონ ფინანსური ოპერაციების სხვადასხვა სახეები და შეამცირონ რისკები. უნდა აღვნიშნოთ თანამედროვეობის ისეთი საყურადღებო თავისებურება, როგორიცაა ფინანსების სფეროს ვირტუალიზაცია. ვირტუალიზებულია მთლიანად ფულადი სისტემა. თუ გავითვალისწინებთ, რომ

აშშ-ს გარეთ მიმოქცევაში მყოფი დოლარების რაოდენობა აღემატება იმას, რაც მიმოქცევაშია ქვეყნის შიგნით, მისი ვალუტის სიმყარეს განსაზღვრავს არა მარტო დოლარის საქონლური და მომსახურებით უზრუნველყოფა, არამედ ისეთი ვირტუალური ფაქტორები, როგორიცაა ქვეყნის სიძლიერე, მისი განვითარების პერსპექტივები, ქვეყნის პოლიტიკის ეფექტიანობა, ნდობა მთავრობისადმი და ა.შ. უკანასკნელი ათწლეულისთვის დამახასიათებელი გახდა ფართო ფულის ხვედრითი წილის მკვეთრი ზრდა. ფასიანი ქარაღდებს შეუძლიათ უშუალოდ ფულის როლის შესრულება, მათი კოტირება კი დიდად განისაზღვრება ვირტუალური ფაქტორებით. რადგან რეალურად ფუნქციონირებს ერთიანი მსოფლიო ფინანსური ბაზარი, ცხადია, რომ ცალკეული ქვეყნებისა და მთელი მსოფლიოს ფინანსური სისტემა დიდი ზომით ვირტუალიზებულია. ტნკების აქტიურმა ექსპანსიამ და საქონელბრუნვის ზრდამ განაპირობა ფინანსური რესურსების მსოფლიოს ნებისმიერ წერტილში ხელმისაწვდომობის აუცილებლობა. შესაბამისად, ჩამოყალიბდა ევროვალუტის ერთიანი ბაზარი. ევროვალუტის ოპერაციები არ ექვემდებარება ეროვნული სავალუტო კანონმდებლობას და სახელმწიფოს კონტროლს. ფინანსური ბაზრის მიერ ყოველთვის ურად გადაადგილებული თანხების 2/3 არ კონტროლირდება სახელმწიფოსა და სხვა ფინანსური ინსტიტუტების მიერ. სულ უფრო მეტი ტერიტორიულ-ადმინისტრაციული გაერთიანებები ხდებიან დამოკიდებული საერთაშორისო ფინანსურ ცენტრებზე. მათ გარშემო ჯგუფდება ფირმები, რომლებიც ახორციელებენ მრავალფეროვან იურიდიულ, აუდიტორიულ, ტექნიკურ, ეკონომიკურ და სხვა სახის მომსახურებას, რის გამოც მათთან თავს იყრის უდიდესი ინტელექტუალური პოტენციალი და ეს მათთვის დამოუკიდებელი პოლიტიკის განხორციელების სტიმული ხდება. მსოფლიო ფინანსური ცენტრები შედგებიან არა მხოლოდ მსხვილი ბანკებისა და ფინანსური ინსტიტუტებისგან, უდიდეს ძალას მათ ანიჭებს სავალუტო და საფონდო ბირჟები, რომლებიც უნიფიცირებული წესებით მოქმედებენ. იმ რისკებს შორის რომელსაც გლობალიზაციას უკავშირებენ უმთავრესია ფინანსური კრიზისები და მათი თავიდან აცილების პრობლემა. მსოფლიო ფინანსურ ბაზარზე სიტუაციას კერძო კაპიტალი განსაზღვრავს, მაგრამ მოქმედი სუბიექტების გაძლიერებისას, მათ არ შეუძლიათ მსოფლიო

ბაზრის სტიქიური პრობლემების რეგულირება, რომლებიც არაპროგნოზირებადია. ფინანსური კრიზისები, რომელსაც 90-იან წლებში ჰქონდა ადგილი, განამტკიცებს ზოგიერთი ეკონომისტის აზრს, რომ საერთაშორისო საფინანსო სისტემას უფრო აქტიურად უნდა არეგულირებდეს სსფ, ან სხვა საერთაშორისო ორგანიზაცია შედარებით მეტი უფლებებით. გლობალიზაციის პირობებში ინტენსიური ტრანსნაციონალური კაპიტალის ნაკადები აერთიანებენ ეროვნულ ფულადსაკრედიტო სისტემებს და ქმნიან ერთგვარ დამაკავშირებელ არხებს, რომელთა მეშვეობით რომელიმე ბაზარზე ნებისმიერი რყევა დაუყოვნებლივ გადაეცემა სხვა ქვეყნებს. საჭირო ხდება გადაწყვეტილებათა მიღების ახალი, გლობალური მექანიზმების მოძიება, რომლებიც დაკავშირებული იქნება ინფორმაციის უფრო რთულ ნაკადებთან, ასევე ბაზრის მონაწილეთა ახალ შემადგენლობასთან. ამავე დროს, გადაწყვეტილების მიღების პროცესში არ არის უზრუნველყოფილი სახელმწიფოსა და სხვა საბაზრო სუბიექტების თანაბარი მონაწილეობა, რადგან სახელმწიფოებს ხშირად უხდებათ გაითვალისწინონ მრავალი სუბიექტის – ტნკების, ტნბ-ის, თუ კერძო საინვესტიციო ფონდების ქცევა და ინტერესები. ამგვარად ფინანსური გლობალიზაციის შედეგად, ერთის მხრივ, კაპიტალი აღარ წარმოადგენს დეფიციტურ რესურსს და შემცირდა საფინანსო-საკრედიტო შუამავლობის ღირებულება, მაგრამ მეორეს მხრივ, ძლიერდება ეროვნული ფინანსური ბაზრების არასტაბილურობა; გარდა ამისა, ერთ-ერთი თვალსაჩინო ფაქტი, რაც XX საუკუნოს ბოლოს აღინიშნა, არის ის, რომ ფინანსური სისტემა ფუნქციონირებს და ვითარდება მატერიალური სფეროსგან საკმაოდ მაღალი ავტონომიურობის პირობებში. ფულადი კაპიტალი აჭარბებს რეალურ კაპიტალს, ამიტომ ეროვნული ეკონომიკების მდგომარეობა უფრო მეტად არის დამოკიდებული მათ ფინანსურ მდგომარეობაზე. ფინანსების მდგომარეობა კი, თავის მხრივ, დამოკიდებულია არარეზიდენტების ქცევაზე, სხვა ქვეყნების ფინანსური ბაზრების მდგომარეობაზე და ვითარებაზე მსოფლიო ფინანსურ ცენტრებში. საერთაშორისო ინტეგრაციული და ჯგუფების მონაწილე ქვეყნების ფინანსებზე ძლიერდება მიღებული საერთო გადაწყვეტილებების ზემოქმედება, ნაკლებად განვითარებულ სახელმწიფოებში კი ძლიერდება საერთაშორისო საფინანსო ინსტიტუტების ზეგავლენა.

დასკვნა

ამდენად, კაპიტალის მოძრაობის მასშტაბური ლიბერალიზაცია და დერეგულირება, ასევე, ბაზრების გახსნა სავაჭრო ნაკადებისათვის ქმნის საფუძველს ეკონომიკის გლობალიზაციისთვის, რაც უზრუნველყოფილია საინფორმაციო და სატელეკომუნიკაციო ტექნოლოგიებით. გლობალიზაციის რეალურ სუბიექტებს ტენკები წარმოადგენენ, რადგან ამ პროცესის ბუნება და განვითარების მიმართულებები განისაზღვრება მსოფლიო ბაზარზე ტენკების ქცევითა და სტრატეგიებით. ტენკები გაერთიანებულნი არიან ტრანსნაციონალურ საწარმოო ქსელებში, რაც გამაფრთხილებს

ბუღი კონკურენციითაა ნაკარნახევი. ასეთ ქსელებს შორის ურთიერთქმედება ეკონომიკური ინტეგრაციისა და გლობალიზაციის გაღრმავების საფუძველია.

გლობალურ ბაზარი საჭიროებს გლობალური პროდუქტებით მომსახურებას. გლობალური ეკონომიკის პირობებში ის ქვეყნები აღწევენ წარმატებას, რომლებიც ახერხებენ ტექნოლოგიასა და კაპიტალს შორის სინერგიული ეფექტის მიღწევას. საქართველომ უნდა გაზარდოს მონაწილეობა გლობალურ საწარმოო და გასაღების ქსელებში. მაღალტექნოლოგიურ და სპეციალიზებულ დარგებში მიზანშეწონილია გლობალურ კომპანიებთან ალიანსების შექმნა.

გამოყენებული ლიტერატურა

1. აბრალავა ა., ეროვნული ეკონომიკა და გლობალიზაცია, თბ., 2005 წ.
2. აქუბარდია თ., ეკონომიკის სახელმწიფო რეგულირება და ეკონომიკური პოლიტიკა, თბ., 2005წ.
3. გელაშვილი მ., საინვესტიციო პოლიტიკის ეფექტიანობა, თბ., 2005წ.
4. დავითაშვილი ზ., ნაციონალიზმი და გლობალიზაცია, თბ., 2003წ.
5. ეთერია ემირ, გლობალიზაცია და ეროვნული ეკონომიკა, თეორია და პრაქტიკა, თბ., 2009წ.
6. ეთერია ე. ეკონომიკური დიპლომატიის არსი და მიზნები გლობალიზაციის პირობებში. ჟურნ., "სოციალური ეკონომიკა", 2006წ., № 2
7. კაკულია რ., გლობალიზაცია და განვითარებადი ქვეყნების ეკონომიკური პრობლემები. ჟურნ., "სოციალური ეკონომიკა", 2002წ., № 2
8. Arndt, Sven W. and Henryk Kierzkowski, eds. Fragmentation: New Production Patterns in the World Economy (Oxford: Oxford University Press), 2011.
9. Dunn D. (éditeur). Diplomacy at the highest level, the evolution of international Summitry (Basingstoke: Macmillan / New York, N.Y.: st. Martin's Press), 2015.
10. Kumar, Hagesh. Globalization and the Quality of Foreign Direct Investment (New Delhi: Oxford University Press), 2012.
11. Czech Export Bank. Annual Report, 2010-2015.
12. EBRD Annual Report, 2014-2015.
13. Economic Survey of Europe. United Nations, New York and Geneva, 2000-2015.
14. Inter-American Development Bank. Annual Report, 2004-2015.
15. Nordic Investment Bank. Annual Report, 2004-2015.

TRANSNATIONAL COMPANIES AND GLOBALIZED ECONOMY

GIORGI KOZMAVA

Doctoral Student of GTU

E-mail: barata49@mail.ru

Summary

The article is devoted to the role of transnational companies are a world leading countries. The author believes that the globalization of the economy forms the basis for a large-scale movement of capital liberalization. This process is provided for information and telecommunications technologies. In addition, the author believes that the real subjects of globalization are Transnational Companies, because globalization process is determined by the nature and development of the world market for Transnational Companies conduct and strategies.

Nowadays, the countries that have managed to ensure greater synergy between technology and capital, are very successful. Georgia needs to increase its participation in global production and sales networks. It is recommended as well as alliances with global companies.

Keywords: Financial Globalization, Synergistic effect, Transnational Corporation.